

Anglia kétségtelenül minden gazdasági és politikai erejét mozgósítja, hogy kijusson jelenlegi súlyos helyzetéből és megőrizze gvarmatbirodalmát.

Világos, hogy Anglia és Amerika között a világpiaçért és a nyersanyagforrásokért (olaj stb.) folyó gazdasági harc a két ország politikai viszonyának kiéleződéséhez fog vezetni. Amint arra Sztálin már 1928-ban rámutatott, az angol-amerikai ellentét már az első világháború után is a tőkés világon belül jelentkező legfőbb ellentétté vált. Mikor Németország újból, mint támadó katonai nagyhatalom lépett fel és egvaránt fenyegetni kezdte nemcsak Angliát, hanem az USA-t is, a támadó és nem támadó, a fasiszta és a demokratikus országok közötti ellentét került előtérbe. Most, a német fasiszmus veresége után a tőkés világon belül ismét az angol-amerikai ellentét vált a fő, a döntő ellentétté. 1928-ban Anglia csak gazdasági téren maradt az USA mögött, katonai és külpolitikai vonatkozásban mindkét ország körülbelül egyenlő erős volt. Most azonban óriás mértékben megnövekedett az USA katonai fölénye is. A brit birodalmon belül megerősödtek a centrifugális irányzatok. Az amerikai hadiipar, hadsereg és hajóhad fejlődésének következtében Anglia és az USA ereje többé korántsem egyenlő, annál is inkább, mert Anglia pénzügyileg is függ az USA-tól.

(»Bolshevik«, Moszkva, 1946. március).

VILÁGSZEMLE

Irta : Sulhó József

Belpolitikai életünk legnagyobb jelentőségű eseménye az általános állami költségvetés elkészítése volt. Ez, a költségvetés, amely közel 86 milliárd dinárban irányozta elő a kiadásokat és bevételeket, az első alapot jelenti az ötéves tervgazdálkodáshoz, egyben pedig a terv első szakaszának előirányzatait. Ezzel országunk hatalmas lépést tett előre fejlődésében az új társadalmi rend alapjainak lefektetése felé. A költségvetés eddigi fejlődésünk eredményeit mutatja. A dolgozó nép a társadalmi alapokon megszervezett termelésben tudatosan növeli a munka termelékenységét, javítja a termelési és műszaki feltételeket, egyre újabb és jobb kapcsolatokat teremt a termelő munka és a társadalom között, öntudatosan hozzájárul az életszínvonal emeléséhez, erősíti hazáját és maga kormányozza országát. Kézzelfogható bizonyítéka ez dolgozó tömegeink új gazdasági lehetőségeinek, termelő akaratának és erejének.

Az új költségvetés nem tőkés országok költségvetéséhez hasonló fiskális nyomáson és a lakosságra hárított újabb terheken alapul. Ez az állam pénzügyi terve, a tervszerű gazdálkodás pénzügyi alapja. A költségvetés már az ötéves iparosítási és villamosítási terv feladatai szerint készült. A költségvetés biztosítja a fedezetet az ezévi tervben előirányzott minden szükségletre. Ez a bevételek és kiadások egyensúlyán, a rendelkezésünkre álló eszközök és hazánk erejének észszerű kihasználásán alapul, továbbá azon, hogy biztosítjuk azt, ami országunkban hiányzik, gazdaságosan beszztjuk és kihasználjuk az anyagi és pénzeszközöket. A költségvetés új összeállítására és elrendezésére — amihez hasonló a régi Jugoszlávia keretei között el sem lehetett képzelni — nemcsak a terv és az abban előirányzott minden pénzügyi intézkedés teljes és időben való megvalósítását, hanem a kiépítés iramát is biztosítja. A dolgozó nép érzi, hogy ura a helyzetnek és a belső erők teljes összefogásában elindíthatott a

továbbépítésnek azon a nagy erőfeszítéseket követelő útján, amely a széles rétegek általános jólétéhez vezet.

A terv, amely népeink harca a demokrácia megerősítéséért, függetlenségünk teljes biztosításáért és népünk jólétének fokozásáért, érvényesül külpolitikánkban is. Nemzetközi téren is a baráti együttműködés és szoros gazdasági kapcsolatok kiépítésére törekszünk. Egyrészt ez biztosítja gazdasági terveink megvalósítását, másrészt ez a következetes harc a demokrácia erősítését is jelenti Európában és az egész világon.

Országunk nemzetközi helyzetét Titó marsal jelölte meg külpolitikai beszámolójában. Főbb vonalakban leszögezte:

»Nemzetközi értekezleteken szívósan küzdöttünk jogainkért és nagyon hálásak vagyunk a Szovjetuniónak, továbbá Csehszlovákiának és Lengyelországnak a támogatásért és szíveskedésük, áldozataink iránt tanúsított megértésért. Ugyanakkor nagy elkeseredéssel tapasztaltuk, hogy egyes háborús szövetségeseink, különösen Anglia és Amerika, minden lehető eszközzel igyekeznek kétségessé tenni jogainkat és olyan álláspontot foglaltak el, amiről nehéz volna azt állítani, hogy ez baráti ország álláspontja.

Aláírtuk az olasz békeszerződést, mert tudatában vagyunk kötelességünknek a békét akaró népekkel szemben és nem engedhetjük meg, hogy a reakció tökélt kovácsoljon a béke ellen a békeszerződés aláírásának elutasításából. Ez azonban nem jelenti azt, hogy lemondunk jogainkról.

Korintia kérdése sem kerül le a napirendről mindaddig, amíg nem rendezik számunkra igazságosan.

A jóvátétel kérdésében a nyugati hatalmak szintén olyan álláspontot foglalnak el Jugoszláviával szemben, ami szintén nem előnyös országunk számára. Az előírányzott jóvátételek meg sem közelítik a háborúban elszenvedett tényleges károkat. Amellett a már megállapított jóvátételi szállítások is elakadtak és Jugoszlávia eddig mindössze 5 millió dollár értékben kapott jóvátételi szállításokat, de ebből is csupán 12 százalék érkezett meg.

Természetes, hogy a nyugati szövetségeseink ilyen állásfoglalása Jugoszláviával szemben alapvető jogos érdekeink tekintetében az új Jugoszláviával szembeni és barátainak nem nevezhető általános politikai állásfoglalásukból ered. Hazánk nem rokonszervek számukra, mert a maga útján halad, a teljes politikai és gazdasági függetlenség és a való népi demokrácia, nem pedig az áldemokrácia útján halad, amit szakadatlanul és parancsolóan ajánlgatnak nekünk. Népeink azonban nem akarták felújítani azt a nyugati demokráciát, amit Pasicstól Cvetkovicsig alaposan kiismertek.

Mi együtt haladunk a Szovjetunióval, a békeépítés útján. Együtt haladunk, ugyanúgy, mint Kelet más népei, mert tudjuk, hogy nem veszélyeztetjük függetlenségünket. Meggyőződöttünk, hogy a nyugati nagy és kis szövetséges hatalmak mellett egyedül a Szovjetunió harcol őszintén és kitartóan a világbéke megszilárdításáért, amire népeinknek annyira szüksége van. A Szovjet Szövetségből állandóan a béke hangjait halljuk és ez megfelel a mi törekvéseinknek is, míg nyugatról állandóan atombombáról és háborús fenyegetésekről hallunk.

Ugyanakkor azonban együtt haladunk a nyugati népek minden haladó, demokratikus erőivel, amelyek szintén békét, baráti együttműködést akarnak és ugyancsak harcolnak a háborús uszítók ellen saját hazájukban.

Nem rajtunk múlott, hogy kapcsolataink Amerikával nem jobbak. Hazánk rendkívül nagy súlyt helyez a gazdasági kapcsolatok kiépítésére elsősorban a népek békefrontjának keretei között. Ehhez a fronthoz tartozik a legyőzhetetlen Szovjetszövetség, az új Jugoszlávia, Lengyelország, Csehszlovákia, Románia, Bulgária, Albánia, azután Görögország és Magyarország demokratikus erői, ehhez a fronthoz tartozik Amerika, Anglia, Franciaország, Olaszország és minden más ország népeinek óriási többsége az egész világon.

Ezt tekintettük alpnak akkor, amikor a politikai és kulturális kapcsolatokon kívül a lehető legjobb gazdasági kapcsolatokat építettük ki elsősorban a szomszédos országokkal. Átfogó kereskedelmi és gazdasági cserekapcsolatot teremtettünk Csehszlovákiával és készítettük elő Magyarországgal, folynak a tárgyalások még nagyobb csereforgalom kiépítésére Lengyelországgal, de fontos tárgyalások folynak más országokkal is. Ennek megfelelően fejlődik külkereskedelmi mérlegünk, amely állandó gyors emelkedést mutat.

Minden nehézség ellenére hazánk kitartóan lépdel előre kiépítése felé, az irigylésre méltó sikerek felé — hála népeink mély meggyőződésének, hogy helyes uton járunk, hála a falvak és városok széles dolgozó rétegei önfeláldozó munkájának és különösen ifju nemzedékünknek. Hála embereink önfeláldozó és kitartó munkájának a mezőkön, a gyárakban, az utakon, az új vasutak pályatestén, a bányákban és az épületeken — meg lehetünk győződve arról, hogy megbirkózunk minden előttünk álló nehézséggel.

Titó marsainak az a megállapítása: Egyedül a Szovjetunió harcolt öszintén, kitartóan és következetesen a világbéke megszilárdításáért, amire népeinknek annyira szükségük van — pontos lemérése a moszkvai értekezleten kialakult helyzetnek és mindazoknak az eseményeknek a világban, amelyek szoros összefüggésben, kapcsolatban állnak a moszkvai tanácskozásokkal. Már fős 10-ik óta tart a Külügyminiszteri Tanács ülése Moszkvában, Pártuzamosan pedig olyan események történnek a világban, amelyekkel bizonyos módon előre befolyásolni igyekeznek a moszkvai tanácskozások kimenetelét. Ezek az események történnek a világban, amelyekkel bizonyos módon előre befolyásolni igyekeznek a moszkvai tanácskozások kimenetelét. Ezek az események nem állnak távol a megfélemlítés politikájától, sőt azt szeretnék érvényesíteni a moszkvai határozatokban is, ugyanakkor azonban mást is jelentenek. Az utolsó másfél hónap világeseményei tanúsítják azt, hogy az imperialista monopolok nyersanyagáért folytatott harcukban, piackeresésükben és belső nehézségeikben egyre jobban érzik a gazdasági és politikai válság közeledését és mind erőszakosabb eszközökhöz folyamodnak céljaik eléréséhez. Hasonló úton haladnak, mint annakidején a német imperialista monopolok és eszközeik még külső megnyilatkozásokban is hasonlóak: harcot hirdetnek a kommunizmus ellen, hogy ezzel a jelszóval leplezzék világuralmi törekvéseiket.

Világos, hogy ilyen körülmények között nem tartják kívánatosnak a moszkvai tanácskozások sikerét és a nyugati sajtó egy részének — a monopolista kezekben levő nagyobbik részének — hangja mutatja beállítottságukat a várható moszkvai sikerekkel szemben. Kell-e hangsúlyozni azonban, hogy mind ezek a megfélemlítési, ellenrészülődési tevékenységek és kijelentések hatástalanok maradtak? A Szovjetunió szilárdan kitart álláspontja mellett. Engedékeny ott, ahol azt a meggyezés érdekei megkövetelik, de engedékenységekben csak odáig megy, amíg a béke, a nyugalom, a fejlődés és haladás állatában a demokratikus továbbépítés érdekei megengedik. Mindez összhangban áll a nagy és konstruktív munkával és feladatokkal és a moszkvai tanácskozások sikerének biztosítására irányul. Molotov így határozta meg egyik nyilatkozatában:

»Kívánatos, hogy a moszkvai konferencia a legnagyobb mértékben használra váljék mindannyiunk ügyének, de ez nemcsak a szovjetdelegációtól függ. Mindenesetre, a szovjetdelegáció tőle feltehetőleg mindent elkövet, hogy a tanácskozás jó eredménnyel záruljon«.

Az első három hét tanácskozásain a külügyminiszterek kifejtették álláspontjukat mindazon kérdésekkel kapcsolatban, amelyek a németországi szövetséges Ellenőrző Tanács jelentése nyomán felmerültek. E jelentések arról számoltak be, mit intéztek másfél év alatt a jaltai és potsdami határozatok végrehajtásán és milyen eredmények mutatkoztak. A jelentés azt mutatja, hogy

egyedül a szovjet megszállási övezetben hajtották végre teljes következetességgel a potsdami határozatokban megszabott feladatokat. Végrehajtották a földreformot, feloszlatták a monopóliumokat, következetesen megvalósították a náciizmust, megsemmisítették a hadiipart, leszerelték a békés termeléshez és Németország megállapított ipari színvonalához szükségtelen gyárakat, kiirtották a militarizmus minden eszközét, bekapcsolták a gazdasági és politikai életbe a demokratikus erőket és elindították a német tömegek átnevelését, hogy békeszerető, hasznos és demokratikus tagjaivá váljanak az európai közösségnek. A többi övezetekben olyan helyzet alakult ki, ami a nyugati monopóliumok befolyására és arra a törekvésére vall, hogy a német piacot megszerelve a maguk számára, annak gazdasági erejével nyomást gyakoroljanak egész Európára. Különösen áll ez a Ruhr-vidék szénére és az ezzel kapcsolatos angol politikára.

Anglia szállította a háború előtt Európa szénigényének 34 százalékat. A Ruhr-szénrel együtt ma a nemzetközi forgalomba kerülő szén 72 százaléka felett rendelkezik, tehát valósággal széndiktátorrá vált. Ugyanakkor azonban, amikor Angliában a legnagyobb szénhiánnyal küzdenek és emiatt a kivitelezés — az angol tőkésrendszer legfontosabb eszköze a válság elodázására — súlyos válságot él át, a Ruhr-vidéken nem termelnek elegendő szénen, hogy az egyes államoktól különleges előnyöket kényszerítsenek ki. Mivel azonban az angol társaságok nem rendelkeznek elegendő tőkével, a termelés irányítása bizonyos mértékben átcsúszott német kézbe és német részről is szabotálják a termelést. A francia szakértők megállapítása szerint a termelés irányítását végző volt náci vezérigazgatók csak a gyengébb rétegeket bontják, míg a gazdagabb rétegeket tartólékolják. A németek tevékenysége azonban nemcsak a német monopolisták műve, hanem az amerikai monopóliumok érdekeinek érvényesítése is egyben. A diktátor ugyan Anglia, de a pénzt a folyósításra képtelen német bankok helyett az amerikai bankok adják és így a termelés irányítása lassanként átcsúszik az amerikai monopóliumok kezébe.

Ez csak egyik példája ugyan a nagy nemzetközi üzérkedésnek, ami a béke ügyével folyik, de mindezt előre kellett bocsátani ahhoz, hogy a moszkvai tanácskozások menetét, nehézségeit és elért eredményeit teljes mértékben felfoghassuk.

A felmerült legfontosabb kérdések: a demilitarizálás, náciizmus, jóvátétel és az új német állam demokratikus alapokon való megszervezése. Mindegyik kérdés felőli ügyszólván az egész világ kapcsolatos problémáit.

A demilitarizálás: Az első imperialista világháború után a bosszútól és a kapzsi nagytőkés érdekektől diktált békefeltételek csupán a katonai leszerelésre korlátozták ezt a fogalmat. A második világháború folyamán a békét előkészítő konferenciákon azonban már a Szovjetszövetség is résztvevő és pontosan lemérve a húsz év előtt elkövetett hibákat és azok következményeit, azt követelte, hogy a demilitarizálás a fogalom teljes átfogását jelentse: a katonai egységek feloszlását, a katonai csúcsok felszámolását, a földreform végrehajtását, hogy a militarista szellem legerősebb táborának, a junkereknek kivégyék kezéből a tömegbefolyásolás eszközét és hatalmát; a monopóliumok feloszlását, hogy megszűnjék a nagytőkés csoportosulások, az imperialista törekvéseket alátámasztó erők gazdasági befolyása; a hadiipar teljes leszerelését azaz, hogy a gyárak felszerelését jóvátételi célokra használják fel; a német ipari színvonal leszállítását úgy, hogy az ne gyakorolhasson többé gazdasági nyomást az úgynevezett agrárállamok elmaradott gazdaságára és végül a demokratikus fejlődés irányítását és ellenőrzését, hogy a további fejlődés során a német nép valóban eljusson a demokrácia fejlődési vonalára.

Angol és amerikai övezetekben mind a mai napig fennállnak bizonyos német katonai alakulatok »tisztogató egységek« elnevezése alatt és elsősorban

a náciiflanítás e'öl megszökött német katonatisztek vezetésével. Fennállnak a »hontalanok és elhurcolt személyek« katonai alakulatai. A gyárakat nem szertelték le, a földreformot nem hajtották végre, a monopolok feloszlátása úgy történt, hogy amerikai monopolok pénzével ujjalakultak.

A náciiflanítás legfőbb feladata a közéletből és gazdasági tevékenységből teljesen kiküszöbölni a náci vezetést, a náci szellem minden befolyását és elszigetelni mindazokat az erőket, amelyek befolyást gyakorolhatnak Németországra fejlődésére. Míg ezt a szovjet övezetben következetesen végrehajtották, sőt a francia övezetben is bizonyos sikereket értek el ezen a téren, az angol és amerikai övezetekben egymásután bocsátják szabadon a náciuralom monopolista vezetőit, akiket visszahelyeznek hivatalaikba, a közigazgatási gépezet helyi és tartományi viszonylatban erősen náci befolyás alatt áll, mind újabb földalatti náci mozgalmak robbannak ki és a helyzetet legjobban jellemzi egy német mérnök levele a »Neues Deutschlandban«: »...mindinkább el kell titkolnom, hogy nem voltam náci, mert különben teljesen lehetetlenné válok...« Érezhető a náciiflanítás szándékos elhanyagolásának hatása abban is, hogy a közéletben, a tartományok vezetésében egyre nagyobb szerep jut a keresztényszocialista pártba, vagy az újabban létesült, nyílt fasizmust hirdető pártokba tömörülő volt náci vezetők átvették az irányítást — az angol-amerikai megszálló erők támogatásával — teljesen kiszorítják a demokratikus szervezeteket, szakszervezeteket, antifasiszta intézményeket a közéletből. A szociáldemokrata pártnak pedig dr. Schumacher vezetésével az a szerep jutott, hogy bomlasssa a munkásság demokratikus fejlődését és teljesen hitleri irányt adjon annak.

A jóvátétel kérdése mindezzel összefüggésben áll és még bonyolultabbá válik azzal, hogy a nyugati monopolista erők egyidejűleg két ellentétes célt igyekeznek megvalósítani: végsőkig kiaknázni a német piacot, kizsákmányolni minden értéket és ugyanakkor megtartani a német ipar olyan erejét, amely mellett ennek az iparnak nagyjából megmarad ugyanaz a szerepe és befolyása az európai természetben, gazdaságban és politikában, amivel Hitler idején rendelkezett. Ez az egyik oka annak, hogy Marshall amerikai és Bevin angol külügyminiszterek határozottan ellenezték a Szovjetunióknak fizetendő tíz és a többi károsult államnak fizetendő további tíz milliárd dolláros jóvátételi összeg lekötését. Ez a magatartás megnyilvánul még abban, hogy míg az elpusztított országok alig jutottak egészen csekély szállításokhoz, az angolszászok több mint tíz milliárd értékű hadikárpótlást találtak a német szabadalmakban, elhurcolt értékekben, titkok megszerzésében, a német monopolok részvényeinek potom áron való felvásárlásában.

A jóvátétel tehát nemcsak bizonyos anyagi kártalanítása az elpusztított országoknak — még hozzá nagyon kis kártalanítása — hanem egyben eszköz mind a német imperialista és militarista erők anyagi alapjának leszerelésére, mind pedig arra, hogy az angolszász imperialista monopolok kezét megkösésék. Érthető, ha a moszkvai szovjet delegáció a legnagyobb súlyt helyezi erre a kérdésre és Molotov kijelentette: »A Szovjetunió nem mond és nem mondhat le a jóvátételről.« Hozzáíthatjuk Titó marsal beszámolójában elhangzott kijelentését: »Ha az angolszászok jótékonykodni akarnak Németországgal és Ausztriával, ne a mi zsebünkre jótékonykodjanak.« Ez a megjegyzés érthető derültséget keltett a Szkupstinában, hiszen nyilvánvaló volt, hogy az angolszász imperialista monopoloktól nagyon távol áll minden jótékonyági szándék.

Az elvi álláspontok tisztázása után, a moszkvai tanácskozások második felében áttérhettek a további feladatok megvitatására: a békefeltételek kidolgozására, beleértve az ideiglenes német kormányzat megszervezésének és a német államélet további kiépítésének kérdéseit is. Az álláspontok között ugyanazok az ellentétek merültek fel, amelyek a többi problémákban mutatkoztak.

A monopóliók érdekeit képviselő angolszász delegációk jogtalan előnyöket igyekeznek szerezni. A szovjet delegáció védelmezi azt az álláspontot, amit Sztalin generalisszimusz akkor fejezett ki, mikor 1945. május 9-iki beszédében ezt mondta: »Nem akarjuk Németországot sem felosztani, sem megsemmisíteni«, Molotov pedig azzal fejezett ki: »Nem azonosítjuk Németországot és a német népet Hitlerrel«.

A nyugati hatalmak delegátusai mindenekelőtt a német államegység ellen törnek és bár központosított Németországot szándékoznak létesíteni, az országot tartományokra bontják és a központi kormányzat felhatalmazásait a végéig korlátozzák. A szándék nyilvánvaló. A kicsi, látszólag önálló német államok gazdaságilag életképtelenek, politikailag befolyásolhatók és így különösen alkalmasak arra, hogy az angolszász monopóliók mielőbb érvényesíthessék velük szemben célkitűzéseiket. A gazdasági egység megteremtése is csak korlátozott keretek között történne, így a Ruhr- és Rajna-vidékek továbbra is az angolszászok befolyása és ellenőrzése alatt maradna. Felvetették a nyugatiak a határrevízió kérdését is, ami Lengyelország ellen irányul, de Molotov kijelentette, hogy »a lengyel határ nem képezheti vita tárgyát«.

Az elért megállapodások egyelőre még nem nyújtanak teljes áttekintést a moszkvai konferencia eredményeiről. Bizonyos azonban, hogy máris hatalmas eredményeket ért el azzal, hogy számos kérdésben megtalálták a megoldást az ideiglenes német kormányzat megteremtésére. Sikeresült megakadályozni Németország tagosítását is és ezzel elejét vették annak, hogy Németországban a bosszú, a sovíniszta úszítás és a zavarosban halászás elemei újból ugyanolyan szerephez juthassanak, mint Hitler jutott a bosszúállás eszméjével. Ideiglenes kormányt állítanak fel, amely alkalmas arra, hogy vállalja a felelősséget a szövetségesekkel szemben a Németországra háruló kötelezettségekért. A jövő fejlődés szempontjából igen nagyjelentőségű az a négyhatalmi egyezmény a demilitarizálásról, amelyet — a múlt évi júliusi amerikai javaslat módosításával — Molotov éppen legutóbb terjesztett elő. Ennek alapelve biztosítékot teremteni, amelyek alapján Európa és az egész világ népei hosszú időn át biztonságban érezhetik és teljesen a békés munkának szentelhetik magukat. Ha ezt az alapvető sikert a szerződésben és a gyakorlatban érvényesíteni, ez lesz a moszkvai tanácskozások legnagyobb eredménye.

A világesemények nem nyújtanak biztosítékot arra, hogy a tartós béke biztosításának szándéka minden oldalon egyformán őszinte. Roosevelt elnök halálának második évfordulója éppen olyan időpontra esett, amikor az amerikai politika elérkezett a roosevelti politikai hagyatékok teljes felszámolásához. Truman elnök üzenetet intézett a Kongresszushoz és javasolta a Görögországnak és Törökországnak nyújtandó segély megszavazását. Az üzenetet Anglia felhívása előzte meg. Az angol kormány bejelentette, hogy nem vállalhatja tovább a görögországi megszállás terheit és az amerikai imperialisták szűkeségnek látták, hogy átvégyék Anglia szerepét. Amerika csak egy részét adja a megszálló seregeknek, főként pénzt és fegyvereket ad a királypárti fasiszta kormánynak önkényuralma fenntartásához. Habár az egész demokratikus Amerika megmozdult a javaslat ellen és az semmiképpen sem egyeztethető össze az Egyesült Nemzetek alapokmányával, a Kongresszus előreláthatólag megszavazza Truman javaslatát.

Ezt a javaslatot Wallace, a volt köztársasági elnökhelyettes és Pepper szenátor »az imperializmus nyílt bejelentésének, a szövetség együttműködés egyoldali megkerülésének és az Egyesült Nemzetek tekintélye aláadásának« nevezi. Az amerikai kormány minden vonalon és egyre inkább a monopóliók reakciós irányzatát követi. Belföldön munkásellenes törvényeket érvényesít és egész Észak- és Délamerikát igyekszik egy »kommunistaellenes tömbbe tömöríteni«, ahogyan azt egy braziliai lap megállapította. Törvényjavaslat készült

az amerikai Kommunista párt törvényen kívüli helyezésére, a munkásság sztrájkjogának korlátozására, a szakszervezeti kötelezettség megszüntetésére, a szakszervezetek mozgalmi szerepének felszámolására és a főügyész felhatalmazására, hogy törvény elé szőlítva a sztrájkvezetőket, bármikor törvényen kívüli helyezhesse a sztrájkot.

A belpolitikai válság nyomása egyre súlyosabb. Több sztrájk van folyamatban, vagy előkészületben, ami zuhanásszerű áreséseket idézett elő az amerikai tőzsdéken. Az árak rendkívül magasak és a tömegek vásárlóképessége olyan mértékben csökken, hogy máris megindult az árúhalmozódás. A tőkehalmozódást most tőke kivitelrel igyekeznek levezetni, az árak megfékezésére azonban egyelőre semmi sem történt, sőt Truman elnök bejelentette, hogy nincs lehetősége az árszabályozásra. A monopolista tőke természetszerűleg mindent elkövet, hogy demokrácia-ellenes, erőszakos eszközökkel megakadályozza a munkásságot a bér és sztrájkmozgalmak megszervezésében. Murray, a CIO (Ipari Munkásság Kongresszusa) elnöke megállapította, hogy a munkásellenősv törvények célja »a totalitáris rendszer bevezetése az Egyesült Államokban, ahol ezek az első lépések a fasizmus fejlődés felé«. A Life című ismert reakciós folyóirat pedig ennek a fejlődésnek az irányát egy hatalmas »amerikai impérium megteremtésében« jeleli meg, amelybe az »Északi Sark, Kanada, Középes Délamerika, Svédország és Norvégia, Belgium és Hollandia, Németország, Franciaország, Anglia, Olaszország, Spanyolország, Afrika, Közékelet, Távolkelet, India, Kína, Indonézia, Ausztrália, Újzélend és a Déli Sark tartozna.« Ez még Amerikának is túlságosan nagy falat — állapítja meg Wallace és hozzáfűzi, hogy Amerikának sem lesz sokáig lehetősége, hogy korlátozul s zória a dollárokat a tengerbe.

Az amerikai monopolok tehát tovább haladnak az imperializmus útján. Teljesen átveszik az angol birodalom imperialista szerepét és Angliát mindinkább az imperialista csendőr szerepére szorítják — amerikai szolgálatban. A görög, török segélyeket kiegészítik az Iránnak nyújtandó kölcsön, az iraki, szíriai, libanoni petróleumtársaságok lekötése, a »közvetítés« az angol-egyiptomi ellentétekben, Japán teljes kisajátítása a távolkeleti szövetségesek mellőzésével és a Távolkeleti bizottság teljes megkerülésével, Kína felbiztatásával, India egyes államaival kötött közvetlen áruforgalmi szerződések és azok a szinte gyarmatosító intézkedések, amelyeket az amerikai hatóságok a Fülöp-szigeteken, Korea déli részében és a Csendes-óceán gyámsági szigetein fogamatosítanak, Truman elnök ugyan »a szabadság és demokrácia védelmére« kérte a kölcsönök megszavazását, de máris javaslatot készít hasonló segély nyújtására — *Francónak!*

A másik oldalon azonban ezzel a törekvéssel szemben a demokratikus erők állnak. A gyarmatvilág népei egyre nagyobb területeken megmozdulnak. A világ számos pontján folynak a harcok a szabadságukat követelő gyarmati népek ellen. Magában Amerikában a munkásszervezetek készülnek harcra a jogfosztó törvények ellen. Angliában a szövetkezeti kongresszuson több mint hárommillió szavazatot adtak le a kormány külpolitikája ellen és egész sor határozatban követelik a szakítást az eddigi politika irányzattal és a barátság keresését a Szovjetunióval. A World News Service a munkáspárti kormány politikájával szemben egyre növekedő elégedetlenségről ír. Az angol ipari termelés csökkent, a kivittelt legalább 75 százalékkal kellene növelni, de az angol ipar felszerelése és romló minősége mellett nem eléggő versenyképes az amerikai iparral szemben. A kivitelezők megkísérik teszorítani a béreket és meghosszabbítani a munkaidőt, hogy így szerezzenek előnyt az amerikai árakkal szemben. Az érdekellettek a felvevő piacokon mindjobban kiéleződnek Anglia és Amerika között. Anglia számára bizonyos könnyítést jelent, ha Amerika átveszi a csapatkioldési kötelezettségeket Palesztinában, Egyiptomban és Indiában,

ez azonban a birodalom felszámolását és azt jelenti, hogy Amerika végkép elhódítja a gazdasági hadállásokat Angliától. E helyzetből csak úgy lehet megoldást találni, ha az angol ipart átszervezik az európai szükségletek kielégítésére, de ez megkövetelné az új állásfoglalást a Szovjetunió iránt és szakkítást a szovjet és ura viszonyával Anglia és Amerika között.

A fejlődés nagy problémája tehát, vajjon sikerül-e az angol tömegeknek érvényesíteniük befolyásukat olyan értelemben, hogy az angol monopolistákat háttérbe szorítják. E monopolisták ma készek inkább eladni magukat Amerikának, még ha ez a birodalom felszámolására vezet is. A szovjet-amerikai gazdasági kapcsolatok kimélyülése mellett, amit az 1942-ben kötött kölcsön és bérletmegvezmény felújítása és fennmaradt tételeinek megvalósítása jelent, Anglia egyre jobban mellékszereplővé válik. Befolyását és szerepét csak úgy tarthatja meg, ha az európai piac felé fordul és együttműködést keres a Szovjetunióval.

Ez az a pont, a gazdasági érdekek összeegyeztetése, ahol az együttműködés alapjait újból fel kell építeni. Sztalin generalisszimusz világosan megmondta, nagyon is elképzelhetőnek tartja a tőkés és a demokratikus rendszer békés elhelyezkedését a világban. A gyakorlat azt mutatja, hogy csak az együttműködés biztosíthatja a fejlődést, a haladást, azt az utat, amelyen haladva az emberiség biztonságban építheti jövőjét.

1947. IV. 15.

FIGYELŐ

IHOL ELINDULA TIZENKÉT KÖMŰVES

A magyar Kőműves Kelemen és a szerb szkadari kőművesek balladája is délig rakott estére leomló, estig rakott reggelre leomló falakról beszél. De végülis, vérrel is, csakazértis fölépülő várról. Balladák mélyén, népi regék világában egy gyökérről táplálkozik a két nép. S ma a szkadari kőművesek népe már rontástól szabadultan, átok terhe nélkül vidáman és boldogan építi hazáját. És reménnyel s daccal kezdi építeni Kőműves Kelemen népe is saját várát.

A kőműveseknek manapság megnőtt az ázsiójuk mindenütt. Hiszen minden háború után eljön a kőművesek korszaka. És szerte a világon, de különösen a földult Európában előkerül a kőművesállvány és maltereskanál s rakják a falat, kötik a gerendát, huzzák a tetőt. Költségvetésekben, állami tervekben legfelül vannak a kőművesek. Még ott is, ahol nem sok a rom, pedig igencsak van rom mindenfelé. Hát még ott, ahol, mint nálunk, nem csak repülők jártak elvéve, hanem kedvükre pusztítottak gránátok, bombavető, tűzszórók. Kisebb-nagyobb tervekkel és költségvetéssel folyik az építés mindenfelé.

Folyik az építés. De kinek és mivégre?

Lehet újra felépíteni azt, ami volt. Gyáros gyárát, földbirtokos kastélyát, bérházakat és börtönöket, templomokat és kaszárnyákat. Üzemet búsás profittal a tőkésnek, bérházat zsiros lakbérrel a háziúrnak, bányát osztalékkal iparbárodnak, bankot kuponokkal kövér bankároknak. Üzemeiket: termelni portékát a piacra, tőzsdéket: spekulálni busás haszonra, raktárakat: számítani éhségkonjunkturára, fegyvergyárakat: készülni orvttamadásra. Felépíteni újra azt ami volt, hogy újra az legyen, ami volt: profit, konkurrencia, piachajsza, gyarmatrablás, fegyverkezés-verseny, rablőháború és újra rom és romlás. Ahogy a két ballada mondja: amit raktak délig, leomlott estére, amit raktak estig, leomlott reggelre.